

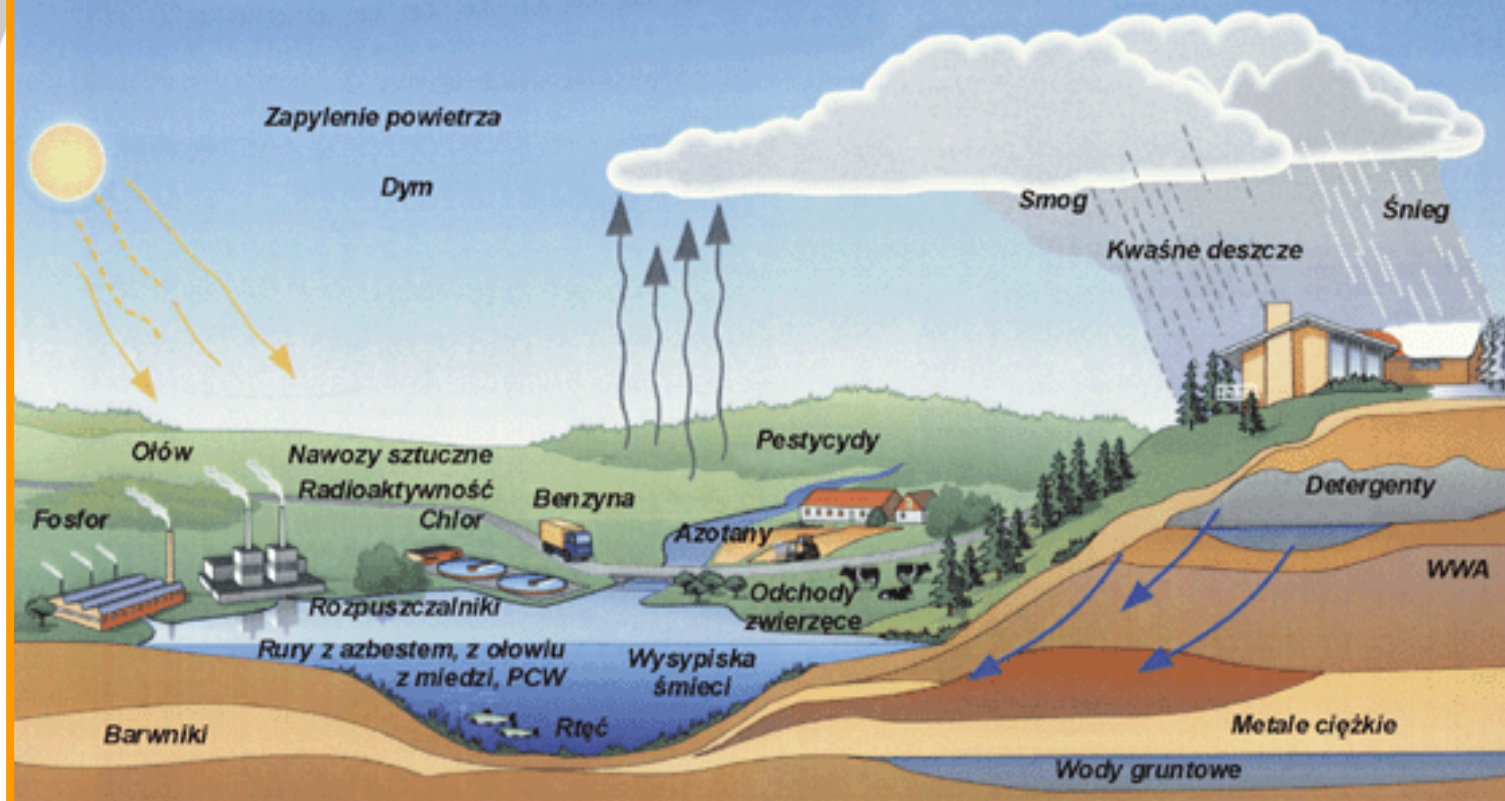
Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych
Seminarium 2012

Aktywność biologiczna ścieków, wód burzowych i odcieków pochodzących z rejonu morza Bałtyckiego – wyniki projektu COHIBA

Dr hab. Danuta Mielżyńska-Švach

Zespół Mikrobiologii Środowiska

Jak zaturowana jest woda

MONITORING ŚCIEKÓW

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. reguluje:

najwyższe dopuszczalne wartości wskaźników zanieczyszczeń lub minimalne procenty redukcji zanieczyszczeń dla oczyszczonych ścieków komunalnych wprowadzanych do wód i do ziemi (**BZT5, ChZT1, zawiesiny ogólne, azot ogólny, fosfor ogólny**) (**Załącznik nr 1**)

najwyższe dopuszczalne wartości wskaźników zanieczyszczeń dla niektórych substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (16 związków: min. **kadm, rtęć, HCH, CCl₄, PCP** itd.)

najwyższe dopuszczalne wartości dla pozostałych wskaźników zanieczyszczeń (56 wskaźników w tym: **temperatura, pH, węgiel ogólny, azot amonowy** itd.) (**Załącznik nr 3**)

MONITORING CHEMICZNY

Monitoring chemiczny obejmuje ok. 170 związków

W środowisku występuje około 100 000 substancji toksycznych!!!!

99% substancji toksycznych pozostaje poza systemem monitoringu chemicznego

NIEDOSZACOWANIE RYZYKA

RAMOWA DYREKTYWA WODNA

„Woda nie jest produktem handlowym takim jak każdy inny, ale raczej dziedzicznym dobrem, które musi być chronione, bronione i traktowane jako takie” (preambuła z **Ramowej Dyrektywy Wodnej** 2000/60/W)

Główne cele RDW dotyczą:

- zaspokojenia zapotrzebowania na wodę ludności, rolnictwa i przemysłu,
- ochrony wód i ekosystemów znajdujących się w dobrym stanie,
- poprawy jakości wód i stanu ekosystemów zdegradowanych,
- zmniejszenia zanieczyszczenia wód podziemnych.

RAMOWA DYREKTYWA WODNA

Według Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 roku klasyfikacja stanu wód opiera się na ocenie stanu ekologicznego, który obejmuje:

- **ocenę stanu biologicznego** na podstawie badania fitoplanktonu, fitobentosu, makrofitów, makrozoobentosu i ichtifauny,
- **ocenę elementów fizyko-chemicznych**: warunki tlenowe, zanieczyszczenia organiczne, zasolenie, zakwaszenie i warunki biogenne,
- **ocenę stanu chemicznego** na podstawie stężenia substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, w tym substancji priorytetowych,
- **ocenę elementów hydromorfologicznych**.

ANALIZY CHEMICZNE W OCENIE ŚRODOWISKA

Analizy chemiczne **nie wykrywają** wszystkich substancji działających szkodliwie na organizmy żywe.

Analizy chemiczne **nie wykrywają** substancji występujących w bardzo niskich stężeniach.

Metody analityczne charakteryzujące się niską granicą oznaczalności (ng/l, pg/l) **są bardzo kosztowne**.

Związki chemiczne mogą reagować ze sobą, dając w wyniku pochodne bardziej lub mniej toksyczne od substratów (**addytywność, synergizm, antagonizm**).

Czynniki fizyczne (pH, temperatura, promieniowanie itp.) **mogą wpływać na toksyczność** mieszaniny substancji chemicznych.

METODY BIOLOGICZNE W OCENIE ŚRODOWISKA

Biomonitoring - obserwacje w środowisku:

- obserwacja zmian ilościowych i jakościowych flory oraz fauny na danym obszarze (**indeks saprobowy**, **indeks biotyczny**),
- obserwacja organizmów pełniących rolę **biowskaźników**:
wrażliwości (ryby, małże),
kumulacji (glony, skorupiaki, rośliny wyższe, ryby).

Bioanalityka - analiza wpływu zanieczyszczeń na materiał biologiczny:

- **biotesty** z zastosowaniem odpowiednich organizmów testowych,
- **bioczujniki** (bakterie, wirusy, przeciwciała itp. stanowią aktywną część czujnika).

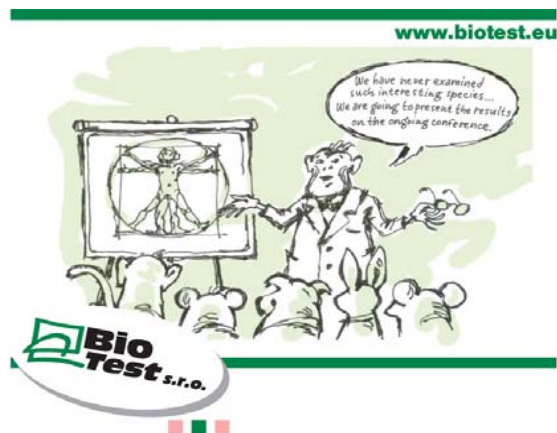

BIOTEST - DEFINICJA

Biotesty (gr. *bios* – życie + łac. *testari* - świadczyć) są specyficzną grupą badań ilościowych, opartą na ocenie wpływu substancji toksycznych lub ich mieszanin na wybrane organizmy żywe.

W przypadku badania **próbek środowiskowych** metody te umożliwiają ocenę sumarycznej toksyczności uwzględniającej antagonistyczne lub synergistyczne interakcje między poszczególnymi składnikami mieszaniny.

Mechanizm toksyczności zależy od rodzaju związku, typu ekspozycji, organizmu i warunków abiotycznych.

KRYTERIA PRZYDATNOŚCI BIOTESTU

- ❑ Dostateczna wrażliwość na różne rodzaje substancji toksycznych.
- ❑ Prostota wykonania i możliwość standaryzacji warunków.
- ❑ Powtarzalność uzyskanych wyników.
- ❑ Możliwość ekstrapolacji wyników na inne organizmy i całe ekosystemy.
- ❑ Wynik testu powinny być użyteczny dla szacowania ryzyka ekologicznego.
- ❑ Akceptacja przez środowiska naukowe.

KRYTERIA PRZYDATNOŚCI ORGANIZMU

Kryterium 5R

1. **Podstawowy** (relevant) – organizmy wskaźnikowe powinny ogrywać istotną rolę w funkcjonowaniu ekosystemów.
2. **Powszechny** (reliable) – organizmy wskaźnikowe powinny być szeroko rozpowszechnione w naturze i łatwe w uzyskaniu.
3. **Przeżywający** (robust) – organizmy wskaźnikowe nie powinny być wrażliwe na bardzo niskie stężenia toksyn.
4. **Podatny** (responsive) – reakcja organizmu (śmiertelność, zmiany anatomiczne, morfologiczne, behawioralne) na toksynę powinna być wyraźna i wymierna.
5. **Powtarzalny** (reproducible) – reakcja organizmu na ten sam rodzaj oraz stężenie substancji toksycznej powinna być powtarzalna.

RODZAJE BIOTESTÓW

W zależności od efektu (skutku):

letalne (badają śmierć organizmów),
fizjologiczne (badają zmiany fizjologiczne i morfologiczne).

W zależności od czasu trwania:

krótkoterminowe (ostre),
długoterminowe (przewlekłe, chroniczne).

Glony *Chlorella vulgaris*

W zależności od miejsca ich wykonywania:

laboratoryjne,
pół-polowe (mikrosystemy, ang. *microcosm*),
polowe (*in situ*) (mezosystemy, ang. *mesocosm*).

Kiełż *Gammarus varsoviensis*

RODZAJE BIOTESTÓW

W zależności od rodzaj próbki:

przygotowane w laboratorium związki chemiczne lub ich mieszaniny,
próbki środowiskowe (wody, ścieki, osady ściekowe, gleby).

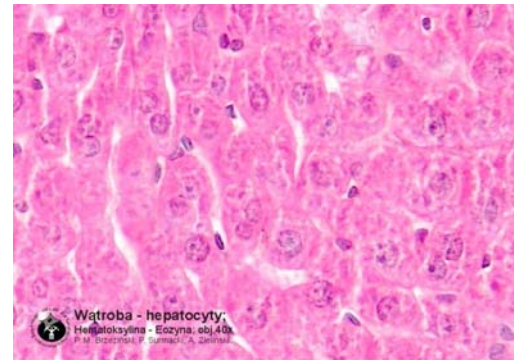
W zależności od stosowanego modelu:

cały organizm (roślina, zwierzę),
wybrany narząd, } metody *in vivo*

hodowla komórek,
reakcje enzymatyczne. } metody *in vitro*

Gupik *Lebides reticulatus*

RODZAJE BIOTESTÓW

W zależności od liczby gatunków:

jednogatunkowe,
wielogatunkowe.

W zależności od warunków prowadzenia testu:

statyczne - badane próbki nie podlegają wymianie,
półstatyczne – wymiana badanej próbki w określonych odstępach czasu,
dynamiczne – stały przepływ czyli badania *in situ* w tzw. mezosytemach.

W zależności od rodzaju organizmu:

bakterie,
rośliny,
zwierzęta.

PODSTAWOWE POJĘCIA

TOKSYCZNOŚĆ OSTRA

Szkodliwe zmiany w organizmach testowych wywołane oddziaływaniem toksyn występują w czasie ekspozycji do 96 godzin. Zmiany te mogą prowadzić do zaburzeń czynności fizjologicznych i śmierci.

TOKSYCZNOŚĆ CHRONICZNA

Szkodliwe zmiany w organizmach testowych wywołane oddziaływaniem toksyn występują po dłuższym czasie. Obserwacje polegają na ocenie zmian aktywności fizjologicznej, np.: pokarmowej, rozrodczej, zaburzeń genetycznych i zakłóceń w funkcjonowaniu narządów.

MIARY TOKSYCZNOŚCI

LC_t (ang. **L**ethal **C**oncentration) – stężenie substancji lub % rozcieńczonej próbki wywołujące śmierć określonej liczby organizmów testowych (wyrażone w %) w określonym czasie np. LC₅₀

EC_t (ang. **E**ffect **C**oncentration) – stężenie substancji lub % rozcieńczonej próbki wywołujące zmiany fizjologiczne u określonej liczby organizmów testowych (wyrażone w %) w określonym czasie np. EC₅₀

TU (ang. **T**oxic **U**nit) – jednostki toksyczności obliczane w oparciu o L(E)C według wzoru $TU = [1/L(E)C_{50}] \times 100$

COHIBA

CONTROL OF HAZARDOUS SUBSTANCES
IN THE BALTIC SEA REGION

PART FINANCED BY THE EUROPEAN UNION
(EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND)

Baltic Sea Region
Programme 2007-2013

22 partnerów z ośmiu krajów regionu bałtyckiego tj: Finlandii, Estonii, Łotwy, Litwy, Polski, Niemiec, Danii i Szwecji.

Koordynatorem jest Finnish Environmental Institute.

Członkiem konsorcjum jest Komisja Helsińska czyli HELCOM.

Projekt składa się z 6 pakietów zadaniowych, które były realizowane we wszystkich krajach uczestniczących w projekcie.

Obiekty badań

- Ścieki z trzech oczyszczalni komunalnych (6 poborów).
- Ścieki z jednej oczyszczalni przemysłowej (6 poborów).
- Wody burzowe (2 pobory).
- Odcieki ze składowiska (2 pobory).

Trzy biotesty toksyczności ostrej (obowiązkowe)

- PN-EN ISO 8692:2008 Test hamowania wzrostu glonów słodkowodnych z wykorzystaniem jednokomórkowych zielenic
- PN-EN ISO 6341:2002 Określanie ograniczania ruchliwości *Daphnia magna* Straus (Cladocera: Crustacea)
- PN-EN ISO 11348:2008 Oznaczanie inhibicyjnego działania próbek wody na emisję światła przez *Vibrio fischeri*

Jeden test na mutagenność (dodatkowe)

- ISO 16240:2005 Determination of the genotoxicity of water and waste water – Salmonella/microsome test (Ames test).

BADANIE ŚCIEKÓW – TEST *P. subcapitata*

Organizm testowy

Pseudokirchneriella subcapitata (SAG 61.81) uzyskiwana z Gottingen Algae Collection (Germany) oraz hodowana zgodnie z normą ISO.

Badane rozcieńczenia

W badaniach zastosowano rozcieńczenia: 100, 75, 50 i 25 %, trzy powtórzenia. Kontrola w sześciu powtórzeniach.

Doświadczenia

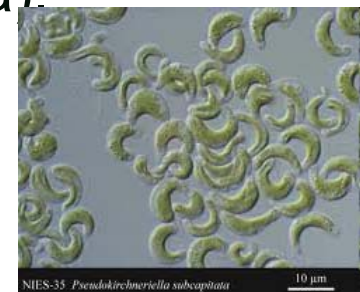
Ocena **tempa hamowania wzrostu** mikroalg przez pomiar gęstości optycznej po 24, 48 i 72 h (metoda spektrofotometryczna).

Związek referencyjny

3,5-dichlorofenol (3,5-DCP)

Miara toksyczności

EC_t – % rozcieńczonych ścieków , powodujące obniżenie przyrostu biomasy lub liczby komórek (50 lub 20%).

WYNIKI BADAŃ ŚCIEKÓW DLA *P. subcapitata*

Miesiąc	MWWTP1	MWWTP2	MWWTP3	IWWTP1
	EC ₅₀ (%)	EC ₅₀ (%)	EC ₅₀ (%)	EC ₅₀ (%)
06.2009	NT	NT	NT	NT
07.2009	NT	NT	NT	NT
09.2009	NT	NT	NT	NT
11.2009	NT	NT	NT	NT
01.2010	NT	NT	NT	NT
04.2010	NT	NT	NT	NT

NT: EC₅₀ nie mogło zostać obliczone

BADANIE ŚCIEKÓW – *D. magna*

Organizm testowy

Daphnia magna (Daphtokit, Tigret). Organizmy dostarczano w postaci jajeczek, które przechowywano w ciemności, w temp. 4-8°C. Przed testem jajeczka były umieszczone w wodzie wraz z pożywką. Młode osobniki były odżywiane mikroglonami.

Badane rozcieńczenia

W badaniach zastosowano rozcieńczenia 100, 75, 50 i 25 %, cztery powtórzenia.

Doświadczenia

W teście oceniano **immobilizację** (unieruchomienie) lub **śmiertelność** rozwielitek po 24 lub 48 h.

Związek referencyjny

Dwuchromian potasu ($K_2Cr_2O_7$)

Miara toksyczności

EC_t – % rozcieńczonych ścieków, powodujące unieruchomienie badanych organizmów (20 lub 50%).

WYNIKI BADAŃ ŚCIEKÓW DLA *D. magna*

Miesiąc	MWWTP1	MWWTP2	MWWTP3	IWWTP1
	EC ₅₀ (%)	EC ₅₀ (%)	EC ₅₀ (%)	EC ₅₀ (%)
06.2009	NT	NT	NT	NT
07.2009	NT	NT	NT	NT
09.2009	NT*	NT*	NT*	85,0
11.2009	NT*	NT*	NT*	89,0
01.2010	NT	NT	NT	NT*
04.2010	NT	NT*	NT	40,0

NT: EC₅₀ nie mogło zostać obliczone

NT*: Obliczono EC₂₀

BADANIE ŚCIEKÓW – TEST *V. fischeri*

Organizm testowy

Vibrio fischeri (Microtox, Tigret) otrzymywano w formie liofilizowanej i przechowywano w temperaturze -20°C .

Badane rozcieńczenia

W badaniach zastosowano rozcieńczenia: 90, 60, 40 and 26,67 %, dwa powtórzenia.

Doświadczenia

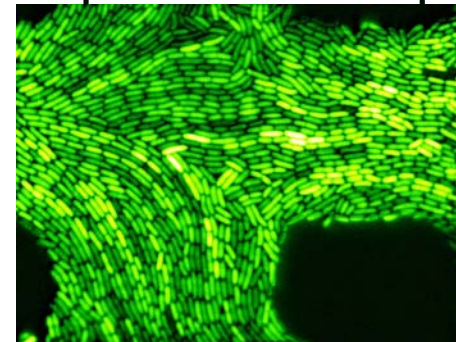
Ocena intensywności luminescencji badanych próbek przeprowadzono po 15 i 30 min w porównaniu do próbek kontrolnych.

Związek referencyjny

3,5-dichlorofenol (3,5-DCP)

Miara toksyczności

EC_t – % rozcieńczonych ścieków powodujące redukcję emisji światła przez bakterie (20 lub 50%).

WYNIKI BADAŃ ŚCIEKÓW DLA *V. fischeri*

Miesiąc	MWWTP1	MWWTP2	MWWTP3	IWWTP1
	EC ₅₀ (%)	EC ₅₀ (%)	EC ₅₀ (%)	EC ₅₀ (%)
06.2009	NT	NT	NT	NT
07.2009	89.6	NT	NT	NT
09.2009	NT	NT	NT	NT
11.2009	NT	NT	NT	NT
01.2010	NT	NT	NT	NT
04.2010	NT	NT*	NT	NT

NT: EC₅₀ nie mogło zostać obliczone

NT*: Obliczono EC₂₀

Wody burzowe	<i>V.fisheri</i> EC ₅₀ (%)	<i>P.subcapitata</i> EC ₅₀ (%)	<i>D.magna</i> EC ₅₀ (%)
12.2009	NT	3,48	50,1
10.2010	NT	NT	50,0

Odcieki	<i>V.fisheri</i> EC ₅₀ (%)	<i>P.subcapitata</i> EC ₅₀ (%)	<i>D.magna</i> EC ₅₀ (%)
12.2009	16,5	56,6	1,2
10.2010	23,3	2,49	4,0

BADANIE ŚCIEKÓW - TEST *Salmonella*

Organizm testowy

Salmonella Typhimurium otrzymywano w formie liofilizowanej (TRINOVA).

Przechowywane w temp. -20°C. Szczepy: TA98 i TA100.

Badane rozcieńczenia

W badaniach zastosowano rozcieńczenia : 100, 75, 50 i 25 %, trzy powtórzenia.

Doświadczenie

Po 48 godzinach inkubacji w 37°C, liczone liczbę rewertantów spontanicznych, indukowanych oraz w kontrolach negatywnych i pozytywnych. Zastosowano wariant, bez i po aktywacji metabolicznej ($\pm$ S9).

Związki referencyjne

Mutagen bezpośredni (-S9)

TA98 - 4-nitro-1,2-fenylenodiamina (NPDA)

TA100 - nitrofurantion (NF)

Mutagen pośredni (+S9)

2-aminoantracen (2-AA) dla obu szczepów

EFEKT MUTAGENNY ŚCIEKÓW DLA SZCZEPU TA98

Miesiąc	MWWTP1		MWWTP2		MWWTP3		IWWTP1	
	-S9	+S9	-S9	+S9	-S9	+S9	-S9	+S9
06.2009	0	63*	21	53*	3	32	4	22
07.2009	-1	-6	3	-1	49*	14	5	-1
09.2009	-6	-7	-7	-1	-4	26	-6	-4
11.2009	1	1	3	-1	0	-1	0	1
01.2010	2	-8	-2	-12	-3	-5	0	-14
04.2010	-2.3	9.0	-15	-3.6	-8.6	9.3	-2.3	-2.3

Kryterium oceny według ISO: różnica między liczbą rewertantów próbie i kontroli

Efekt mutageny $\geq$ **20**

EFEKT MUTAGENNY ŚCIEKÓW DLA SZCZEPU TA100

Miesiąc	MWWTP1		MWWTP2		MWWTP3		IWWTP1	
	-S9	+S9	-S9	+S9	-S9	+S9	-S9	+S9
06.2009	-38	1	-20	81	18	-34	-21	18
07.2009	1	16	11	-1	68	125*	11	-6
09.2009	5	-10	5	-6	4	-1	1	-6
11.2009	-28	2	5	-12	-23	9	2	12
01.2010	-26	-7	-31	-3	4	-5	-6	4
04.2010	-9.4	16.7	-28.4	0.4	3.7	-20	0	-27

Kryterium oceny według ISO: różnica między liczbą rewertantów próbie i kontroli

Efekt mutagenny $\geq$ **80**

KLASYFIKACJA TOKSYCZNOŚCI ŚCIEKÓW

TU	Klasa	Toksyczność	Symbol
$<0,4$	I	Brak ostrej toksyczności	
$0,4 < TU < 1$	II	Mała ostra toksyczność	
$1 < TU < 10$	III	Ostra toksyczność	
$10 < TU < 100$	IV	Wysoka ostra toksyczność	
$TU > 100$	V	Bardzo wysoka ostra toksyczność	

OBLICZANIE ISTOTNOŚCI WYNIKU

Każdej wartości **TU** otrzymaną dla danego testu nadano wartość liczbową (waga toksyczności) równą:

0 – dla próbek nietoksycznych

1 – dla $0,4 < TU \leq 1$

2 – dla $1 < TU \leq 10$

3 – dla $10 < TU \leq 100$

4 – dla $TU > 100$

Następnie obliczono wagę w ramach klasy wg poniższego wzoru:

$$\mathbf{WAGA = \Sigma WP / n}$$

ΣWP – suma wartości WP wszystkich zastosowanych testów

n – liczba zastosowanych testów

Na koniec wagę przekształcono w procenty:

$$\mathbf{\% WAGA = WAGA / \max WP * 100}$$

TOKSYCZNOŚĆ ŚCIEKÓW W MWWTP1

Miesiąc	Waga toksyczności			Klasa	IW	%IW	<i>S.Typhimurium</i>
	<i>V.fischeri</i>	<i>D.magna</i>	<i>P.subcapitata</i>				
06.2009	0	0	0	I	0	0	+
07.2009	2	0	0	III	2	32	-
09.2009	0	1	0	II	1	34	-
11.2009	0	1	0	II	1	34	-
01.2010	0	0	0	I	0	0	-
04.2010	0	0	0	I	0	0	-

TOKSYCZNOŚĆ ŚCIEKÓW W MWWTP2

Miesiąc	Waga toksyczności			Klasa	IW	%IW	<i>S.Typhimurium</i>
	<i>V.fischeri</i>	<i>D.magna</i>	<i>P.subcapitata</i>				
06.2009	0	0	0	I	0	0	+
07.2009	0	0	0	I	0	0	-
09.2009	0	1	0	II	1	34	-
11.2009	0	1	0	II	1	34	-
01.2010	0	0	0	I	0	0	-
04.2010	0	1	0	II	1	34	-

TOKSYCZNOŚĆ ŚCIEKÓW W MWWTP3

Miesiąc	Waga toksyczności			Klasa	IW	%IW	<i>S.Typhimurium</i>
	<i>V.fischeri</i>	<i>D.magna</i>	<i>P.subcapitata</i>				
06.2009	0	0	0	I	0	0	-
07.2009	0	0	0	I	0	0	++
09.2009	0	1	0	II	1	34	-
11.2009	0	1	0	II	1	34	-
01.2010	0	0	0	I	0	0	-
04.2010	0	0	0	I	0	0	-

TOKSYCZNOŚĆ ŚCIEKÓW W IWWTP1

Miesiąc	Waga toksyczności			Klasa	IW	%IW	<i>S.Typhimurium</i>
	<i>V. fischer</i>	<i>D.magna</i>	<i>P.subcapitata</i>				
06.2009	0	0	0	I	0	0	-
07.2009	0	0	0	I	0	0	-
09.2009	0	2	0	III	2	33,5	-
11.2009	0	2	0	III	2	33,5	-
01.2010	0	1	0	II	1	34	-
04.2010	0	2	0	III	2	33,5	-

TOKSYCZNOŚĆ WÓD BURZOWYCH

Miesiąc	Waga toksyczności			Klasa	IW	%IW	<i>S.Typhimurium</i>
	<i>V. fischer</i>	<i>D.magna</i>	<i>P.subcapitata</i>				
12.2009	0	2	3	IV	3	56	-
10.2010	0	2	0	III	2	33,5	-

TOKSYCZNOŚĆ ODCIEKÓW

Miesiąc	Waga toksyczności			Klasa	IW	%IW	<i>S.Typhimurium</i>
	<i>V. fischer</i>	<i>D.magna</i>	<i>P.subcapitata</i>				
12.2009	2	3	2	IV	3	78	-
10.2010	2	3	3	IV	3	89	-

Obiekty badań

- Ścieki z dwóch oczyszczalni komunalnych MWWTP 2 i 3 (1 pobór).

Dwa biotesty toksyczności chronicznej

- ISO 12890:1999 Determination of toxicity to embryos and larvae of freshwater fish
- PN-EN ISO 20079:2006 Oznaczanie toksycznego wpływu składników wodnych i ścieków na rzęsę wodną (*Lemna minor*) - Test hamowania wzrostu rzęsy wodnej

Oznaczono dwa biomarkery

- Indukcja witelogeniny w hepatocytach *Salmo trutta m. lacustris*
- Badanie aktywności EROD w hepatocytach *Salmo trutta m. lacustris*

TEST EMBRIOTOKSYCZNOŚCI NA *Danio reiro*

Danio reiro to słodkowodna ryba z rodziny karpiowatych. Popularna w hodowlach akwariowych.

Test prowadzono na wczesnych stadiach rozwojowych:

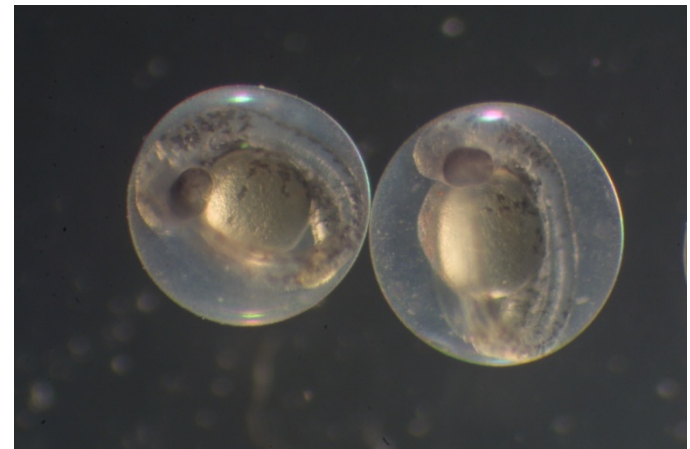
- stadium zarodka (embrion),
- stadium larwalne (larwa).

Miara toksyczności

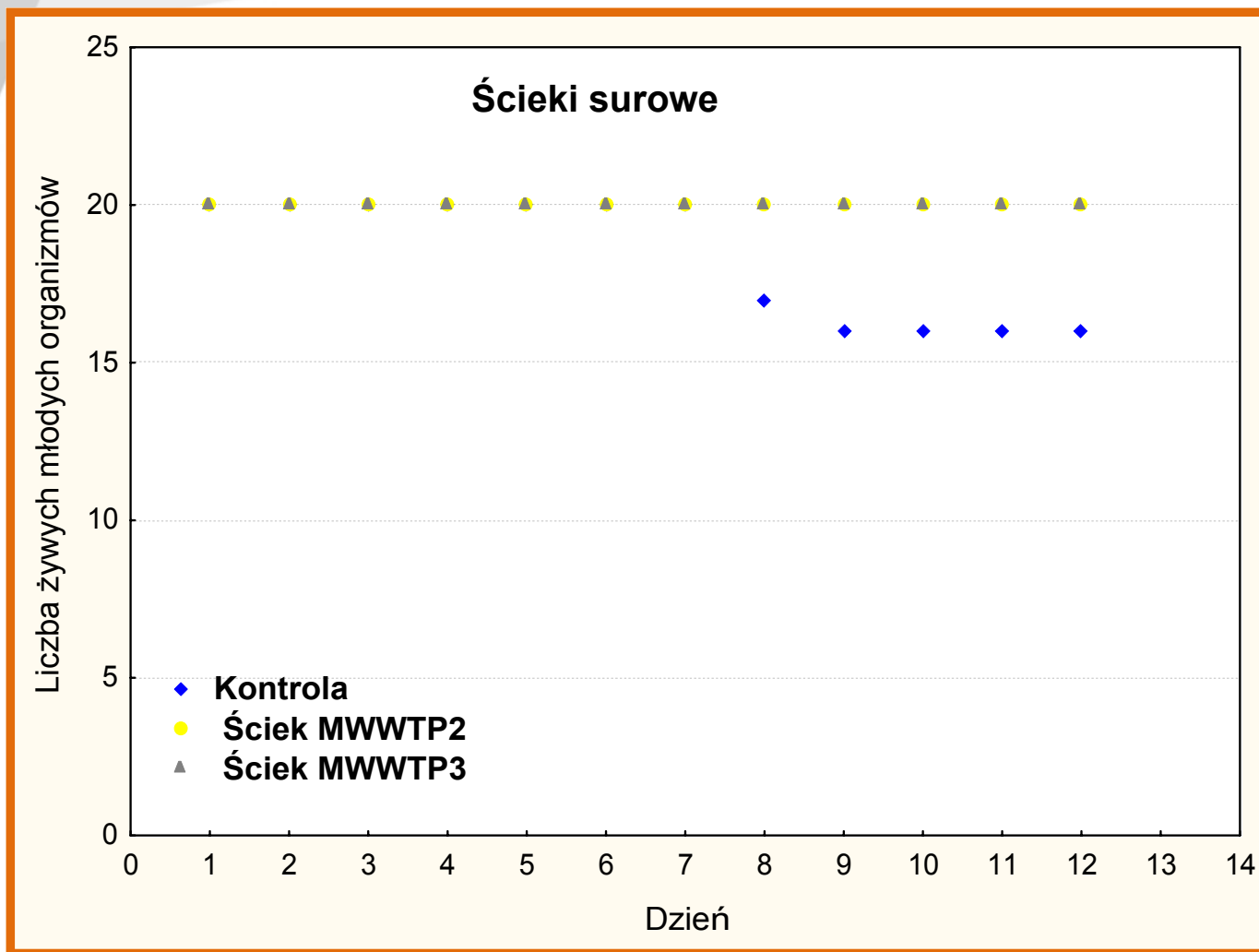
Ocena **przeżywalności** badanych organizmów.

2-dniowe embriony *Danio reiro*

EMBRIOTOKSYCZNOŚĆ ŚCIEKÓW DLA *D. reiro*

TEST TOKSYCZNOŚCI NA *Lemna minor*

Lemna minor jedna z najmniejszych na świecie roślin naczyniowych. W Polsce jest rośliną pospolitą, występującą na powierzchni zbiorników wodnych.

Test bada **zahamowanie wzrostu** czyli liczby roślin, liczby i powierzchni frondów, liczby i długości korzeni, suchej lub świeżej biomasy oraz zawartości chlorofilu w okresie 5 lub 7 dni.

Miara toksyczności

EC_t – stężenie ścieków powodujące zahamowanie w/w parametrów

TOKSYCZNOŚĆ ŚCIEKÓW DLA *L. minor*

Obiekt	% zahamowania (liczba frondów)		% zahamowania (powierzchnia fronów)	
	Czas obserwacji 5 dni	7 dni	5 dni	7 dni
MWWTP2	-1,7	1,8	-6,8	-14,4
MWWTP3	0,7	3,9	1,3	-3,2

TEST NA HEPATOCYTACH *Salmo trutta*

Salmo trutta m. lacustris to ryba z rodziny łososiowatych. Żyje w czystych, dobrze natlenionych i zimnych jeziorach oraz zbiornikach zaporowych.

Test wykrywa **obecność estrogenów** w próbkach poprzez pomiar ilości produkowanej **witelogeniny**.

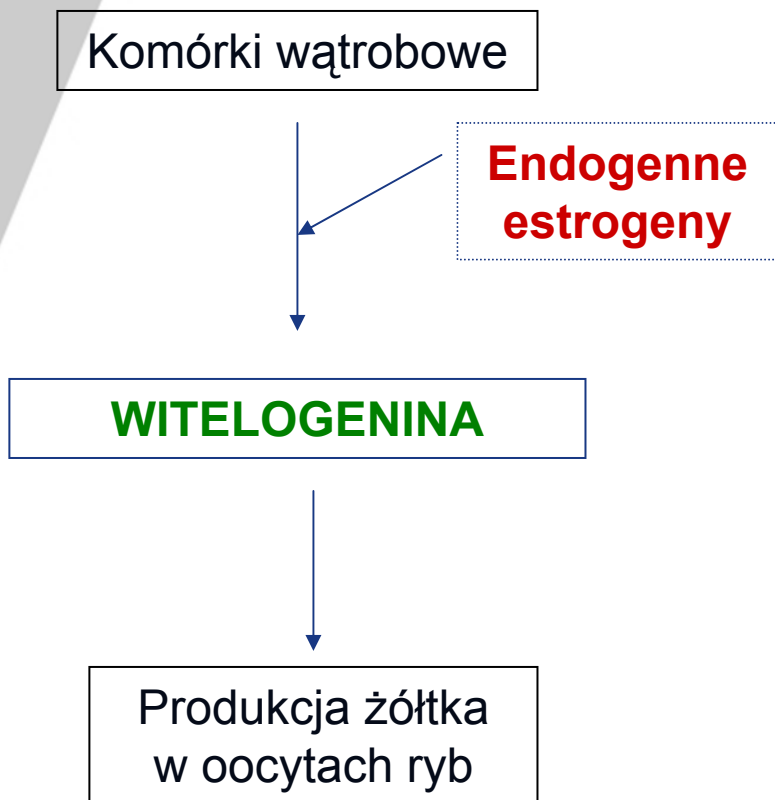
WITELOGENINA – białko prekursorowe biorące udział w produkcji żółtka w oocytach ryb. Naturalna produkcja witelogeniny zachodzi pod wpływem estrogenów żeńskich u samic.

Prowadzony jest na **komórkach wątrobowych** (hepatocytach) pochodzących od męskich osobników.

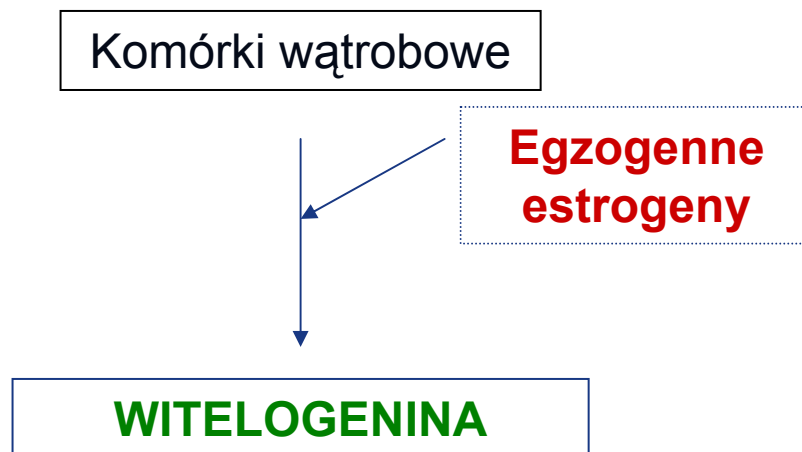

TEST NA HEPATOCYTACH *Salmo trutta*

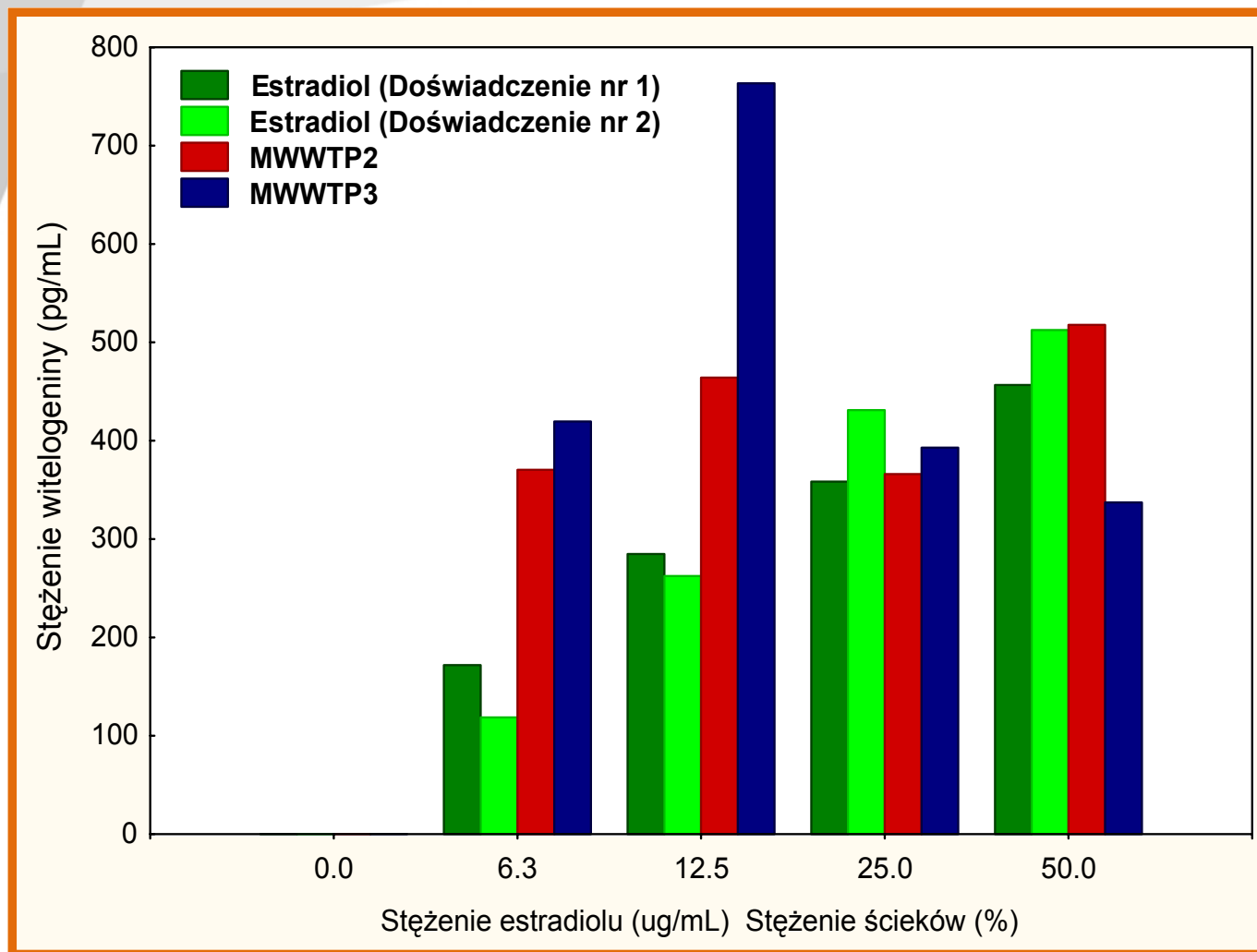
SAMICA

SAMIEC

DZIAŁANIE ESTROGENNE ŚCIEKÓW

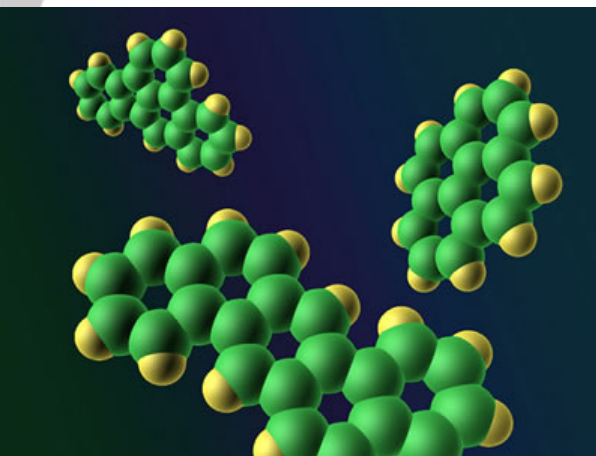

TEST EROD

Aktywność enzymatyczna O-deetylazy etoksyrezorufiny (**EROD**) w hepatocytach ryb pozwalana na ocenę aktywności cytochromu P450.

Enzymy kodowane przez cytochrom P450 biorą udział w procesach biotransformacji i detoksykacji substancji toksycznych.

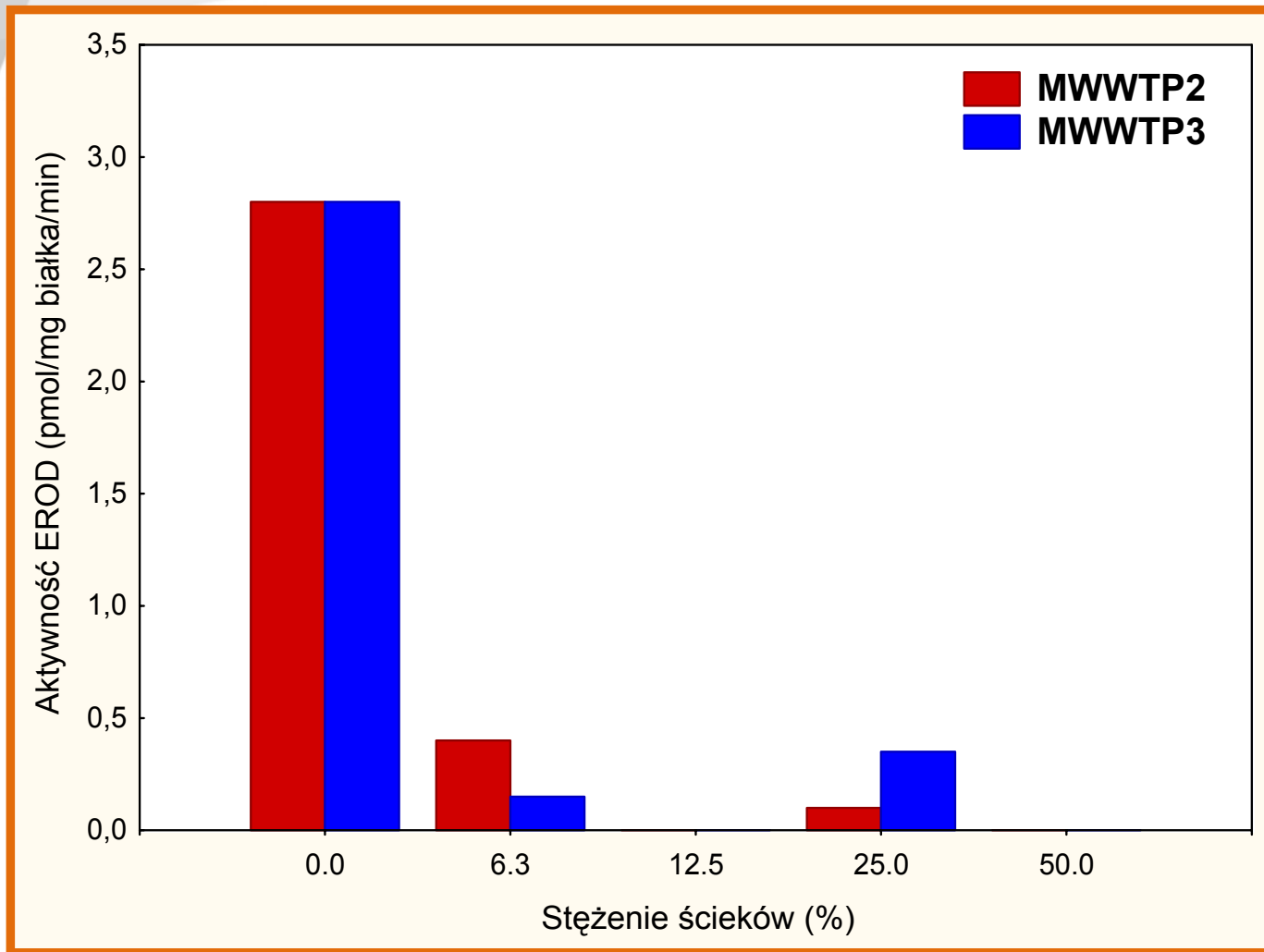
Spadek aktywności EROD w komórkach wątrobowych jest wskaźnikiem toksyczności danej próby.

Biomarker narażenia na

- polichlorowane bifenyle (PCB)
- wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA)
- dioksyny

TOKSYCZNOŚĆ ŚCIEKÓW

WNIOSKI

- Próbkę ścieków z badanych oczyszczalni nie zawierały substancji wywołujących toksyczność ostrą. Właściwości mutagenne zaobserwowano jedynie w próbach pobranych w lecie.
- Toksyczne były próbki wód burzowych oraz odcieków, które nie zawierały substancji mutagennych.
- Próbkę ścieków z dwóch oczyszczalni komunalnych nie zawierały substancji działających embriotoksycznie na *Dario rerio* oraz hamujących wzrost *Lemna minor*.
- W próbkach ścieków z dwóch oczyszczalni komunalnych występowały substancje działające estrogenie oraz hamujące aktywność cytochromu P450.

WYKONAWCY

Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych, Katowice

Dr hab. D. Mielżyńska-Švach

Dr hab. G. Płaza

Warszawski Uniwersytet Medyczny, Warszawa

Dr hab. G. Nałęcz-Jawecki

Instytut Przemysłu Chemicznego, Pszczyna

Dr P. Fochtman

Finnish Environment Institute (SYKE), Helsinki

Dr T. Nakari

Dr P. Munne

Otwarte seminaria 2012

Dziękuję za uwagę

mielzynska@ietu.katowice.pl